

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-МЕТОДІВ В ЕТНОДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

Тюрікова О. М., к.п.н., доц. каф. основ архітектури і дизайну архітектурного середовища
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Тел. 063-614-53-45

Тупко О. В., асистент каф. основ архітектури і дизайну архітектурного середовища
Одеська державна академія будівництва та архітектури
Тел. 097-159-14-51

Анотація. Стаття розглядає методику етнодизайну інтер'єру на засаді утворення смислів та асоціацій, запозичення арсеналу арт-методів.

Ключові слова: «етнодизайн», «арт-методи», «сучасний інтер'єр», «смислоутворення в інтер'єрі».

Ключеві слова – етнодизайн, арт-методи, сучасний інтер'єр, смислоутворення в інтер'єрі

Резюме. У статті на прикладі студентських робіт досліджено методичний прийом «виходу з площини у простір» при проектуванні сучасного інтер'єру з використанням етнокомпоненту.

Актуальність визначеної теми обумовлена потребами сучасного українського суспільства, яке вирішує проблему етнічної самоідентифікації в полікультурному просторі, шукає засоби національного самовираження в уніфікованому техногенному світі, знаходить сучасні форми художньо-образного вираження цінностей та значень народного мистецтва.

Ступінь розробленості проблеми. Аналіз теорії та практики дизайну інтер'єру свідчить, що проблема етнодизайну висвітлена недостатньо. У суміжних галузях наук існують концептуальні розробки з розвитку національної культури в загальній системі художньо-естетичного виховання (Б. Асаф'єв, Б. Барток, Л. Горюнова, З. Кодай [1]); психології етнохудожньої творчості (В. Зінченко, Е. Ігнат'єв, Б. Теплов [2]). Проблеми втілення національних художніх традицій в архітектурному середовищі торкається А. Іконников [3]. Дизайн як культурний код вивчає Л. Безмоздин [3]. Але на практиці форми існування етнокомпонента в сучасному інтер'єрі зводяться до переліку етнореквізиту; не існує методик адаптації художніх цінностей рідного краю до вимог часу, дизайн-інтерпретації їх змісту та значень в сучасних образах та матеріалах.

Інновації в дизайні інтер'єру, навіть якщо вони не стосуються проблеми етнодизайну, дозволяють інтерполювати методичні знахідки постмодерної культури у цю царину. Новий, інтегральний метод дизайну інтер'єру пропонують Л. Зеленова, А. Казарина, И. Линевиц, С. Норенкова, О. Фролова [4]. Єфімов, В. Шимко та ін. [5] розкривають безліч творчих шляхів в проектуванні інтер'єру, підводять теоретичну базу, узагальнюють проектний досвід. Знаково-семантичну, метафоричну, комунікативну складову інтер'єру досліджують У. Еко, Є. Жердев, Л. Безмоздін. Механізми смислоутворення в дизайні розроблено Р. Бартом, Ж. Бодрійаром [2]. Стосунки людини з середовищем на сучасному етапі культурно-історичного розвитку висвітлено М. Морозовою [6], А. Панкратова виявляє семіотичну структуру інтер'єру [7].

Постановка проблеми дослідження. Фахівці дійшли висновку, що завданням етнодизайну архітектурного середовища (інтер'єру) постає його формування як

інтегрального твору мистецтва, що підпорядковує та асимілює пластичні засоби та просторову організацію архітектури, додає спільних стильових рис всім складовим середовища. Національне втілюється не в усталених формах – знаках давнини, а входить до змісту образів, закріплених у новій формі, яка виникає з художнього осмислення специфічних образів, менталітету, матеріалів, ландшафту, етнопсихологічних особливостей сприйняття і культурних традицій, метафор, нових асоціацій [8]. Взаємозапозичення засобів художньої виразності різними видами мистецтва призводить до появи нових втілень синтезу проектної діяльності та національного мистецтва. В контексті зазначеного вище науковці (В. Аронов, Н. Барсукова, В. Глазичев, А. Іконніков, М. Морозова, С. Михайлов, О. Родин, Г. Розенблум, І. Розенсон, Н. Чернишов та ін. [1; 2; 3; 5; 7; 8; 9]) вважають дійовими прийоми та методи *арт-дизайну*.

Це робить актуальною **проблему дослідження** – поєднання методів арт-дизайну та етнодизайну в проектуванні сучасного етноінтер'єру.

Об'єкт дослідження – етнодизайн інтер'єру.

Предмет дослідження – використання методів арт-дизайну при проектуванні сучасного інтер'єру з використанням етнокомпонента.

Мета дослідження – визначення поняття «етнодизайн інтер'єру», застосування методів просторової арт-інтерпретації творів сучасного мистецтва.

Завдання:

- 1) розглянути проблему взаємодії арт-дизайну та етнодизайну в проектуванні інтер'єру;
- 2) визначити поняття «етнодизайн інтер'єру»;
- 3) застосувати на практиці метод «виходу з площини у простір».

Проблема матеріального втілення художніх традицій у сучасних формах вирішується за рахунок художньо-інтерпретаційної діяльності. Дизайнер архітектурного середовища виступає як художник, що проектує ідею або емоцію. Середовище в цьому процесі виступає як арт-об'єкт, витвір сучасного мистецтва. Узагальнений ідеальний образ середовища відповідає образу ідеальної особистості, що склався в етнокультурі, має її риси.

Арт-дизайн орієнтується на індивідуалізацію творчих рішень, асоціативні підходи, формоутворення. Комунікативність та інтерактивність середовища досягаються за рахунок ігрового моменту, інтриги, сюжетності, метафоричності та неповторності образу. Саме арт-дизайн дозволяє зробити архітектурне середовище (інтер'єр) динамічним, експресивним, наповненим речами в творчій інтерпретації їх споживачів. Середовищний дизайн сьогодення розвиває та накопичує свої художньо-проектні можливості на засаді нових принципів та прийомів, які винайшло сучасне образотворче мистецтво. Досягнення авангардного мистецтва виступають як джерело нових оригінальних ідей. Живописний простір наразі постає естетично-емоційним камертном архітектурного. Таким чином, **етнодизайн** виступає як прояв *арт-дизайну*, що використовує прийоми та засоби сучасного мистецтва як інструмент, спрямований на створення художнього образу середовища, ураховує особистість споживача, орієнтується на етнокультурні емоційно-ціннісні пріоритети та гнучке формоутворення.

Розведення понять «традиційний» та «сучасний» інтер'єр знаходимо у Ж. Бодрійара, А. Панкратової [8]. Перший – це система «антропоморфних» речей, структурується «механічним розставленням» речей. Другий – «органічна система», що існує як цілісність. Його «функціональність» передбачає відповідність системі, а не меті, допускає наявність іраціонального підходу, дисфункцію тощо. Кожен елемент несе функцію «знаковості». Він не є «алегорією родинних та соціальних відносин» [8], а виступає як символ єдиного семіотичного простору. **Етнодизайн інтер'єру** передбачає відбір та оптимальну організацію етнокультурних знаків; тобто таке їхнє розташування, при якому будуть адекватно прочитані «середовищні репліки» бажаного змісту. «Письмо

дизайну» постає як мережа асоціативних рядів, що об'єднують окремі «висловлювання» дизайну [8].

Сучасний інтер'єр є «текстом», повідомленням. У нашому випадку він є «народною піснею» або «міфом», що спирається на «етнокультурний код» людини. Етнодизайн виступає як принцип організації культурних знаків (речей, символів, традицій, стилю життя тощо).

При проектуванні сучасного етноінтер'єру вирішується насамперед композиційне завдання, на засадах тектонічної естетики; кожний об'єм, колір, матеріал, фактура повинні бути врівноваженими.

Методологія виведення твору сучасного мистецтва «з площини в простір» розглянута О. Тюріковою, О. Чернишовим [9]. Ця методика спрямована на колективну культурну уяву, актуалізується у будь-якій сфері дизайну.

Вибір твору мистецтва як основи для середовищної дизайн-інтерпретації здійснюється на засадах етноаналізу та емоційної рефлексії: специфіці асоціацій, колористичного, пропорційного строю тощо. У нашому випадку підставою для відбору «опорного твору» стало творче ім'я та авторський почерк відомого українського художника - О. Недошитка (рис. 1).

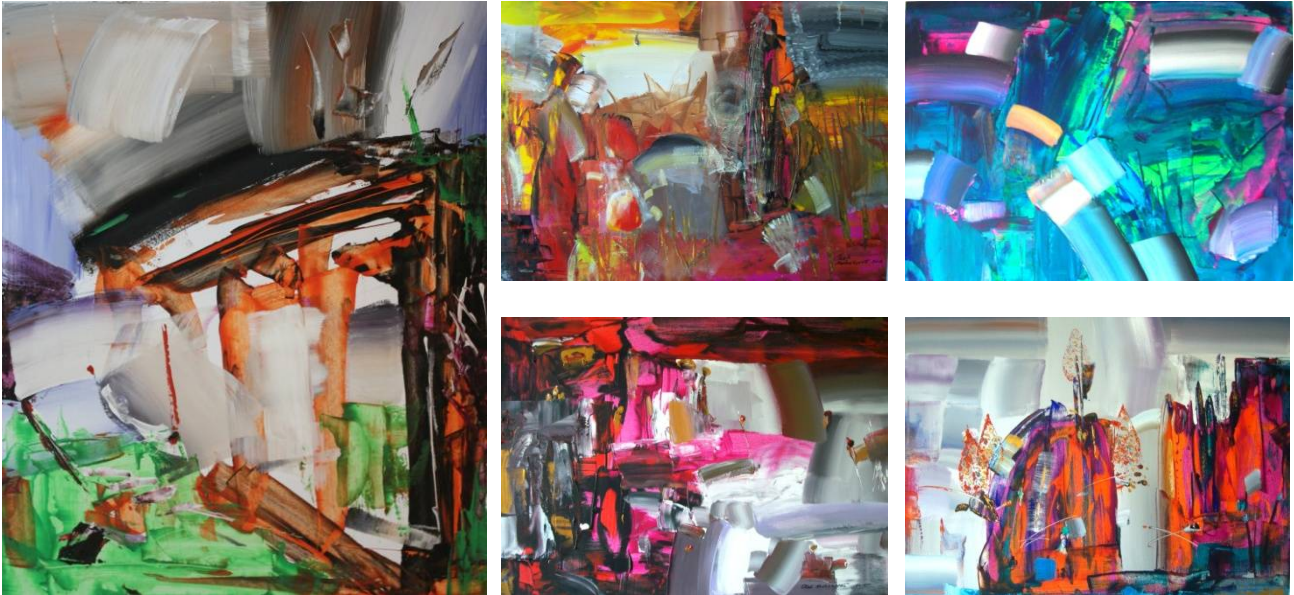

Рис. 1. Приклади картин-першоджерел для етнодизайну інтер'єру (твори О. Недошитка)

Митець є неперевершеним майстром нефігуративної композиції, його роботи мають глибинний генетичний зв'язок з українським народним мистецтвом, несуть магію вгадуємих образів.

На першому етапі здійснюється композиційний аналіз, виявляється композиційний центр, ведучий мотив, супідрядність основного та другорядних елементів, ритм, пропорції, силові лінії композиції тощо. Студенти роблять варіанти лінійного (начебто дротяного) зображення у двох та трьох вимірах (рис. 2).

На другому етапі акцентують увагу на зміні смислових акцентів за рахунок зміни колористичних та тональних відношень. Зіставляють зображення як «фотонегатив» (заміна світлого на темне), «колористичні протилежності» (тобто замінюють усі кольори на протилежні), використовують просторові властивості кольору (фрагменти певного кольору або висуваються з площини, або заглиблюються в різній мірі).

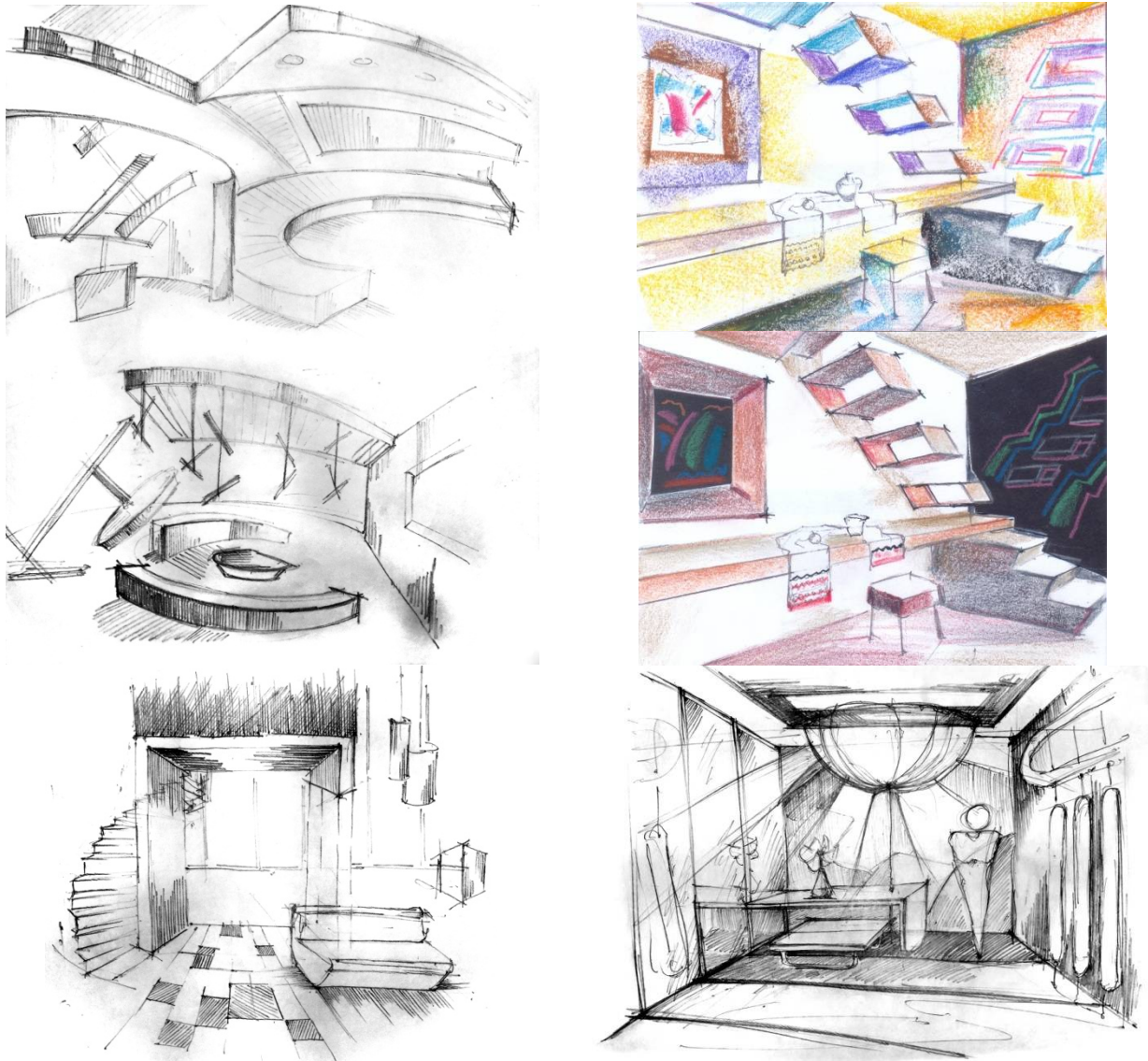
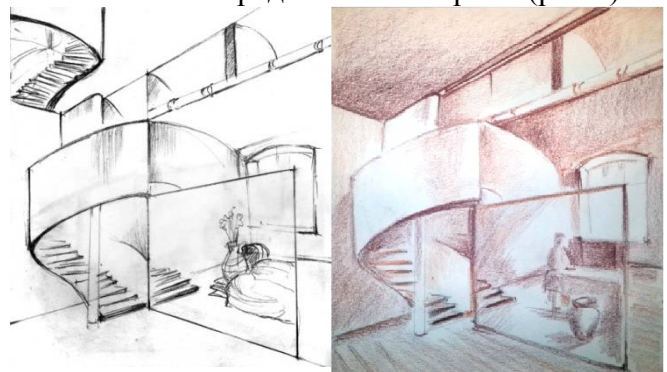

Рис. 2. Пошукові ескізи (замальовки студентів)

Третій етап реалізується у формі фронтальної, об'ємної та просторової композиції. До реєстру засобів виразності включають «прояв тілесності» за рахунок імітування матеріалів «різного ступеня густини», фактури, прозорості, маси тощо. Здійснюється розподіл елементів на пустоти, згущення та тверді тіла. Уточнюється їх місце у просторі, супідрядність, принципи угруповання тощо.

Четвертий етап передбачає організацію контакту із споживачем. Людина вводиться до структури композиції; елементи набувають утилітарної функції, використовуються в якості форм для тактильного, зорового та ін. контакту. Дизайнер та споживач повинні «увійти» до картини, подивитися на неї зсередини та зі сторони (рис.3).

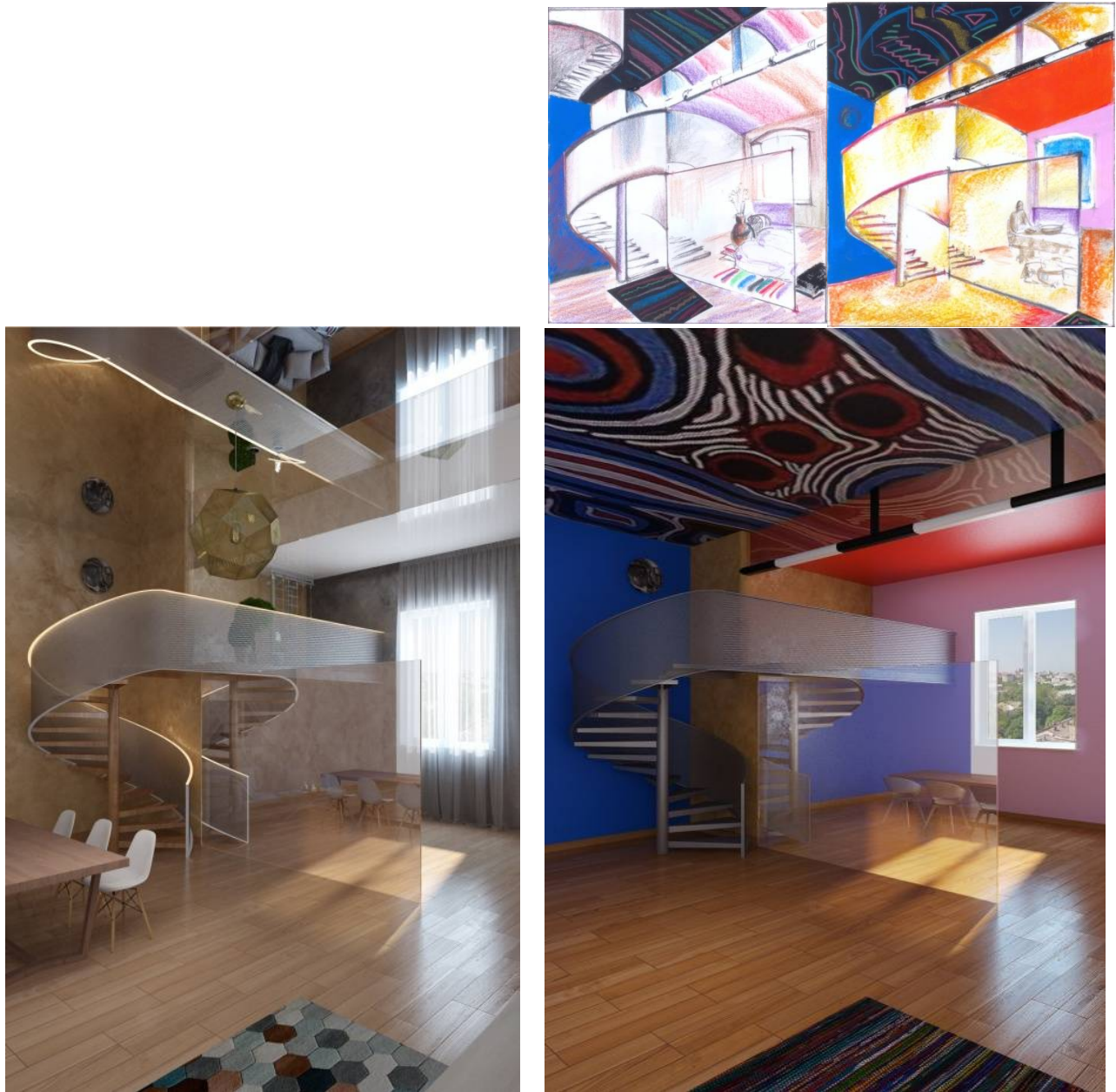

Рис. 3. Відтворення сучасного етноінтер'єру від картини-першоджерела до комп'ютерної візуалізації

На п'ятому етапі здійснюється відбір ідей, а також перевірка на «збіг» образів новоутвореної композиції та першоджерела. Якщо емоційний знак творця мистецтва та інтер'єру збігаються, вважаємо завдання дизайн-інтерпретації досягнутим.

Останні дії – уточнення матеріальних носіїв художнього образу: колір, форма, об'єм, розташування окремих елементів у просторі тощо.

На підставі цих висновків розробляють декілька варіантів інтер'єрів без ув'язування з картиною-першоджерелом. Переводимо розроблені ескізи інтер'єрів «з простору в площину», порівнюємо художні якості композицій (рис.4).

Мал. 4. Від комп'ютерної візуалізації до картини (зворотня задача, «з простору в площину»)

Висновки

Етнодизайн виступає як прояв *арт-дизайну*, що використовує прийоми та засоби сучасного мистецтва як інструмент, спрямований на створення художнього образу сучасного інтер'єру, ураховує особистість споживача, орієнтується на етнокультурні емоційно-ціннісні пріоритети та гнучке формоутворення.

Етнодизайн інтер'єру передбачає відбір та оптимальну організацію етнокультурних знаків; тобто таке їхнє розташування, при якому будуть адекватно прочитані «середовищні репліки» бажаного змісту. «Письмо дизайну» постає як мережа асоціативних рядів, які об'єднують окремі «висловлювання» дизайну [4]. Головним у цьому процесі є досягнення цілісності, вирішення композиційних завдань.

Методика «виходу з площини у простір» виступає як дизайн-інтерпретація твору сучасного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Аронов В. Р. Дизайн в культуре XX века : анализ теорет. концепций : автореф. дис. ... д-ра искусствоведения / Аронов В. Р. – М., 1995. – 38 с.
2. Бартлетт Дж. Сюрреалистические вещи: сюрреализм и дизайн // Теория моды : Одежда — Тело. Культура. – 2007. — № 5 (зима). – С. 265–269.
3. Барсукова Н. И. Дизайн среды в проектной культуре постмодернизма конца XX – начала XXI веков: дис. ... доктор искусствоведения, <http://cheloveknauka.com/art-dizayn-v-zarubezhnom-proektirovanii-mebeli-xx-nachala-xxi-vv#>.
4. Корольова Г. М. Етнокультурна діяльність у регіонах: педагогічне проектування реалізація [Текст]: автореф. дис. ... доктора педагогічних наук / Л.Г. Корольова; Московський державний гуманітарний університет ім. М.А. Шолохова. – Москва: 2011. 19 с.
5. Михайлов С. М. Интерактивность как определяющий признак дизайна постиндустриального общества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [//knu.znate.ru/docs/index-410452.html](http://knu.znate.ru/docs/index-410452.html)
6. Морозова М. Л. Дизайн как искусство // Загород Предместья Петербурга. — 2008. — № 5(17). – С. 32– 33.
7. Панкратова А. В. Семиотическая структура дизайна интерьера / А. В. Панкратова // Вестник КГУ им. Н. А. Некрасова. – 2007. №3. – С. 238–242.

8. Чебан О.М. Своєрідність відбиття етнокультурних парадигм в поліетнічному середовищі Придунав'я (на матеріалі українського та болгарського етносів) // Наукові записки: Соц.-гуманіт. дисципліни. — /К.: Міжнар. фін. агенція. — 1998. — С. 56– 61.
9. Чернышев О.В. Некоторые особенности дизайн-деятельности и подготовка кадров // Художественно-конструкторское образование: тр. ВНИИТЭ. — М., 1977.